

ISBN: 978-605-7949-82-0

© 2018 Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.

Ketebe Yayınları: 173

Anlatı

Editör

Hümeyra Çalışkan

Kapak

Harun Tan

Düzeltili

Cihan Aldık

Mizanpaj

Nilgün Sönmez

1. BASKI

Eylül 2019
İstanbul

ketebe.com

Ketebe Yayınları

Sertifika No. 34989

Maltepe Mahallesi Fetih

Caddesi No: 6 Dk: 2

Topkapı 34010 İstanbul

Tel: 212.612 29 30

e-mail: ketebe@ketebe.com

Baskı ve Cilt

Matsis Matbaa Hizmetleri

San. ve Tic. Ltd. Şti

Sertifika No: 40421

Tevfik Bey Mah. Dr. Ali Demir Cad.

No: 51 Sefaköy Küçükçekmece /

İstanbul Tel: 212 624 21 11

© **Kitabın orjinal adı: Sarajevo Blues**

Eserin Türkiye hakkı Kalem Ajans aracılığıyla Ketebe Kitap ve Dergi Yayıncılığı A.Ş.'ne aittir. İzinsiz yayınlanamaz. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

Saraybosna Blues

SEMEZDİN MEHMEDİNOVİÇ

TÜRKÇESİ
GİZEM YİĞİT

KETEBE

Semzedin Mehmedinoviç

1960 yılında Bosna'nın Tuzla kentinde doğdu. 1993'te Benjamin Filipoviç ile savaş sırasında çekilen ilk Bosna yapımı filmlerden biri olan *Mizaldo*'nun senaristliğini ve yönetmenliğini yaptı. Film 1994 yılında Berlin Film Festivali'nde gösterildi ve sonraki yıl Roma'daki Akdeniz Festivali'nde birincilik ödülünü aldı. Mehmedinoviç, eşi ve oğullarıyla 1996'da Bosna Hersek'ten ayrıldı ve Amerika'ya siyasi mülteci olarak yerleşti.

Gizem Yiğit

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde Sosyoloji ve felsefe bölümlerinde eğitim gördü. Bođaziçi Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrenimine devam etmektedir. Öykü, tarih ve deneme türlerinden Türkçeye kazandırdığı üç çeviri kitabı bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

Kayıp.....	7
Tuhaf Bir Rüya.....	10
Ceset	11
1989 Ağustos'u.....	12
Telefon Çalıyor.....	13
Atölyede.....	14
Alifakovaç	15
Yabancı	16
Deneme	17
Kaçak.....	18
Maneviyat	19
Kafaya Çorap.....	20
O Zamanlar	28
Şehrin Kenarında.....	29
Çetnikler Mevzileniyor	30
Uzaklaştırma.....	31
Sarnıçlar / Yağmur Suyu	32
Nispeten Sakin Bir Gün	33
Tarafsız Bölge.....	34
Kargalar	35
Grbavica.....	37
Bir Şehidin Misafirhanesi	38
Zambaklar.....	39
Sokağa Çıkma Yasağı.....	40
İncelmek	41
Yağmalanmış Dükkânlar	42

Masum Siviller.....	47
Yangınlar.....	49
Milomir Kovaçević.....	50
Aslan.....	52
Cam.....	53
Zambak / Müslümanlar.....	54
Çocuklar.....	56
Kahraman.....	57
El Bombası.....	58
Trafik.....	60
Fotoğrafçılar.....	62
İncinmiş Parklar.....	64
Harp Zenginleri.....	66
Beyaz Ölüm.....	67
Hol.....	69
Ne Hatırlayacaksın?.....	70
Harabeler.....	72
Harp.....	74
Hayvanlar.....	75
Kedi.....	76
Siper.....	78
Ölü Yıkamak.....	80
Toplu Göç.....	82
Bernard-Henri Lévy.....	83
Lapisnica / Eduard Limonov.....	84
İşaret.....	85
Katliam.....	87
Özgürlük.....	88
Tarih Fazlası.....	91
Yeni Tecrübe.....	93
Tünel.....	95
Zenica Blues.....	99
Tarihler.....	103

KAYIP

Goethe'nin *Der Erlkonig*'ini¹ ilk okuyuşumda bana neler hissettirdiğini anımsıyorum; özellikle babanın ölmekte olan çocuğunu kollarında tuttuğu bölüm. Çocuğun korkusu ve babasının güçsüzlüğünün büyüklüğü tüylerimi adeta diken diken etmişti. Geçtiğimiz yıl boyunca bu şiiri pek çok kez düşündüm, bunun tek sebebi ölümün varlığının içine sızdığı bu gerçeklikte aynı hisleri bana tekrar tekrar anımsatması olmamalı. Aksine, ölümün gerçekliğe bu denli sızması onu belirli bir trajediyle özdeşleştirmeme engel oluyor. Kendi *trajedimi* başlatmak için bu hisleri yardıma çağırıyorum.

Neticede, bu yalnızca bir düzmece. Şiirin esas özelliği, bize sözcüklerin içimizden geldiğini ya da sanki biz ifade etmiş gibi hissettiriyor olmasıdır. Goethe'nin klasik yapısındaki trajediyle özdeşleşmemiz böyle mümkün hale gelir. Savaş, sevdiklerimiz ve yakınlarımız için kederimizin kontrolünü elinde tutmaktadır.

Başına bir iş gelmeyen çok az insan var. Herkes trajedileri daha taze olanlardan uzak duruyor. Bu yüzden, kendi kayımdan bahsederken rahat hissetmiyorum ama içimden gelen bir baskıyla yazıyorum.

1 "Gürgen Kralı"

Babam öldü. O burada değil, Bosna'nın kuzeyinde kuşatma altındaki başka bir şehirdeydi. Onu, bir oğlun babasını sevdiği gibi seviyorum ve ölümüne hâlâ alışamadım. Ölümüyle yüzleşmeyi geciktiriyorum ve şimdi, onu düşündüğümde, gözümün önüne gelen anılar biraz neşeli, biraz acıklı, biraz da masum.

Neredeyse hiç hastalanmazdı. Bir kez bademcik iltihabı geçirmişti: Ben -onun benzetmesiyle- şişmiş bademciklerine pipetle amonyum klorür üflerken, ayna karşısında gözlerini şaşı yaparak bademciklerini görmeyi denediğini hatırlıyorum. Bu onu düşündüğümde aklıma ilk gelen anı ve her hatırladığımda gülümsüyorum. Bu beni melankoli ataklarından uzaklaştırıyor, dengemi koruyor.

O bir madenciydi ve hislerini basitçe gösterme gibi müthiş bir yetiye sahipti. *Güçlü* bir insan sayılmazdı. Zayıflığını öyle kolayca gösterirdi ki ona sarılma ihtiyacı hissederdim. Örneğin, sigara kullanmaya epey erken yaşlarda başlamıştım. Ben başlar başlamaz, o da sigara almaya başlamıştı. Bir şey kaçırdığımı ve ona koşarak yetişmesi gerektiğini düşünürdü. Tıpkı kendi yaşını oğlunun büyümesiyle hesaplayan biri gibi.

Onu böyle düşünmeme izin veremem çünkü dağılmaktan korkuyorum. Savaş içimde çifte bir bencil yarattı: Buradan çok uzaklarda gerçekleşen bir ölümle sarsıldım ve kabullendiğim ölümü bu şehirde donuk bir dehşet hissiyle karşılıyorum. Bencilliğimin diğer tarafı babamın ölümüyle yüzleşmemi erteliyor. O yaşıyorken ona söylemek zorunda olduğumu bilmeme rağmen söylemekten kaçındığım şeyin, inatla, *söylenmemiş* olarak kalması gibi. Bu *söylenmemişlik* canımı yakıyor ve hemen saf mutluluğu çağrıştıran anıları anımsıyorum.

Babam ılık bir nisan öğleden sonrasında elindeki keskin budama makasıyla kurumuş dalları keserken bir şarkı söylüyor: *İnci gibi elmaları kesiyorum...*

*Ben kalkana kadar zili çalar
Ve içeri girdiğinde masadaki kâğıda bakar.
İlham gelmedi mi? diye sorar.
Bak der göl ne kadar da donmuş
Ağır kamyonlar kış lastiklerinin
zincirleri varsa geçebilirler.
Dünyaya başka türlü bakabileceğimi
anlayana kadar anlatır.
Ağızlarında oltalarla gölün üzerinde
yürüyen insanları izlerim.
Kendime sorarım
İlk önce hangimiz öleceğiz?
Ama ceketini çıkardıktan sonra
beyaz gömleğinin kollarındaki
mandalları gösterdikten sonra.*